

10/2015

XEB10

Měsíčník sci-fi, fantasy a hororu

ZAHRANIČNÍ POVÍDKY

Brian Hodge

S odkazem na mistra Suna

Lucy A. Snyderová

Magdala Amygdala

Gary Braunbeck

A potom přijde chodba...

ČESKÉ POVÍDKY

Zuzana Komprdová

Stopy v písku

Lucie Lukačovičová

„La Sedia“

Pavel Urban

Gentleman naruby

Božena Čechalová

Psi měsíc

PUBLICISTIKA

Martin Šust

Vilma Kadlečková

Jašon Sanford

Hrůza číhá v místech, která dobře znáte

Antonín Tesař

Budoucnost patří šílencům?

Cena: 95 Kč – 4 eura

9 771804 660004

Joe R. Lansdale

Skládací muž

ISTROCON 2015

18.-20. sept. 2015, DK RUŽINOV, Bratislava

1. Hry, hry a zase hry; 2. všude kostýmy; 3. přednášky a povídky; 4 Brloh a Heňa s prstýnkem; 5 posluchači; 6. křtilý se novinky (Františka křtila Vladovi knihu jeho oblíbeným mlékem); 7. spisovatelé (V. Riša, K. Souška, A. Stiffel (zleva))

foto Ján Žižka a V. Riša

XB1

Měsíčník sci-fi, fantasy a hororu

Obsah

Zahraniční SF

Brian Hodge: S odkazem na mistra Suna	3
Lucy A. Snyderová: Magdala Amygdala	10
Joe R. Lansdale: Skládací muž	15
Gary Braunbeck: A potom přijde chodba...	21

Domácí SF

Zuzana Komprdová: Stopy v písku	36
Lucie Lukačovičová: „La Sedia“	49
Božena Čechalová: Psí měsíc	57
Pavel Urban: Gentleman naruby	58

Publicistika

Martin Šust: Vilma Kadlečková	60
Jason Sanford: Hrůza číhá v místech, která dobře znáte	63
Antonín Tesař: Budoucnost patří šílencům?	64

Fantastická věda

Zombie pavouk pod nadvládou cizopasníka; Kvasinky vyrobily opiát; Mléčná dráha není nejlepší místo pro vznik života; Jste vtipní? Počítač vám řekne	62
--	----

Filmfaroniáda

<i>Filmové premiéry;</i> Nesmrtelný; V hlavě; Pixely; Fantastická čtyřka; Nenasytná Tiffany; Pár nenormálních aktivit 2; Rezistence; Čarovný les; Líza, liščí víla; <i>Klapka!</i>	67
---	----

Vivisektor

Lupa: Ondřej Neff: Tajemství pěti světadílů	74
Čtenáři čtenářům; Shirley Jacksonová: Dům na kopci;	
Jennifer Donnelly: Modré hlubiny;	
Andrzej Pilipiuk: Oko jelena – Cesta do Nidarosu;	
Claire North: Prvních patnáct životů Harryho Augusta;	
Matthew Reilly: Střežená zóna; Ben Aaronovitch: Řeky Londýna;	
František Kotleta: Lovci; Říše stínů; <i>Nové knihy</i>	75

Šéfredaktor

Vlado Ríša

risa@casopisxb1.cz

Zástupce šéfredaktora

Jaroslav Jiran

jiran@casopisxb1.cz

Redaktor

Martin Šust

sust@casopisxb1.cz

Časopis XB 1 s.r.o.

Praha 1, Nám. Republiky 1081/7

PSČ 110 00

www.casopisxb1.cz

Tisk

tmv a. s.

Distribuce

společnosti holdingu PNS a. s.

prodejny firmy Relay

Předplatné

SEND s.r.o.

(www.send.cz/casopis/728/xb1)

Číslo vychází 5. 10. 2015

© Casopis XB1 s.r.o.

ISSN 1804-6606

MK ČR E 19853

Přetisk a jakékoli šíření povoleno

jen se souhlasem vydavatele.

Titulní strana Edward Binkley

Nebát se hororu

Letos od ledna do května u nás vyšly jen dva romány, které by se daly označit za horor pro dospělé, a to u *Anno Dracula* lze vznést námitku, zda Kim Newman opravdu psal svou knihu jako horor, či zda to pro něj nebyla spíše zábavná, postmoderní hra, byť hodně temného ražení. Zbývají tedy jen *Štěnice* Bena H. Winterse, jenže ty zase nakladatel pro jistotu označuje za thriller. Povídky se víceméně nekonal; potěšil časopis A2 s jedním z březnových čísel zasvěcených H. P. Lovecraftovi a mýtu Cthulhu. A byť se s červnem situace zlepšila a vyšel nový King, Ketchum, Cutter, objevil se tuzemský (nejen knižní) projekt *Mysterium Tremendum* a konečně přišla řada i na slavnou Shirley Jacksonovou, stále je to oproti SF a fantasy podivuhodně málo.

Literární horor patrně obestírá strach; hraje se v něm na jistotu. Vychází jen ta největší esa (King, Simmons, Koontz...), synové slavných (Hill), young adult (Horror School), knihy spjaté se seriály (Walking Dead), bestsellery (*Noční film* Marishy Pesslové) nebo bohužel zvláštnosti jako Chambersův *Král ve žlutém*, navázaný na úspěch televizního *Temného případu*. Čeští autoři, na rozdíl od SF a fantasy, místo u zavedených nakladatelství nemají a živoří v povětšinou povídkových sbírkách, které na člověka v běžném knihkupectví nečekají. Hororem proslavený Graham Masterton u nás dostane po dlouhé době opět šanci, až když začne psát thrillery (série Katie Maguireová).

A je vlastně odkud brát? Jednoznačně je. Pokud u nás není ani zdaleka vytěžená hororová klasika (čeština je například jeden z mála jazyků, do něhož nebylo přeloženo Kingovo slavné kritické zamyšlení nad literárním a filmovým hororem *Danse Macabre*, a kde jsou takoví Aickman, Leiber, Clark Ashton Smith?), nepřekvapí, že zde neexistuje sebemenší povědomí o nové britské vlně, jež se vzedmula někdy po roce 2000, o řadě autorů publikujících u těch největších londýnských nakladatelských domů, jen kapky sem pronikají od autorů rozvíjejících Lovecraftův odkaz, není tu bizarro, weird, Ligotti a filozofický horor. Z absence překladového hororu, opět i ve srovnání třeba se SF a fantasy, jímá člověka až hrůza. A to jsme jen u anglicky mluvícího světa...

I proto na stránkách věnovaných překladovým povídkám dává XB-1 po roce opět prostor hororu jako třetímu pilíři fantastiky; po loňském pohledu na anglickou klasiku přichází na řadu o něco současnější americká produkce.

Milan Žáček

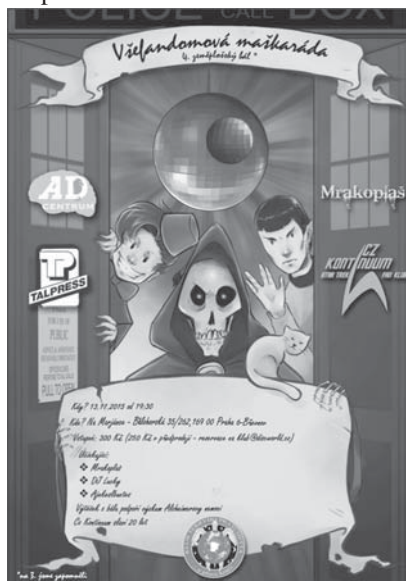
Maškaráda

Klub Terryho Pratchetta a CZ Kontinuum vás zvou na **Všefandomovou maškarádu – 4. zeměpošský maškarní bál**, který se bude konat **13. listopadu 2015** od 20:00 hodin na Marjánce (adresa Bělohorská 262/35, Praha 6 – Břevnov, zastávka MHD „Marjánka“, tramvaj č. 22, 25). Prostory akce budou pro hosty k dispozici již od 19:30 hodin.

Vstupné je 300 Kč, v předprodeji 250 Kč. Vstupenky si můžete objednat či rezervovat na e-mailu vehali@discworld.cz. Výtěžek z maškarního bálu bude tradičně věnován AD Centru na výzkum Alzheimerovy nemoci v České republice.

Letošní ročník vzniká ve spolupráci se Star Trek fan klubem CZ Kontinuum, který – jak již jeho název napovídá – sdružuje fanoušky sci-fi fenoménu Star Trek. Klub Terryho Pratchetta a CZ Kontinuum tento rok slaví 20. výročí od založení obou klubů.

Podrobnosti o této akci naleznete na <http://www.discworld.cz/bal>

Ceny Hugo

V sobotu 22. srpna (ovšem dle našeho času dnes ráno) se v americkém Spokane ve státu Washington udělovaly na třiasedmdesátém Worldconu ceny Hugo. Letos doprovázely nominace bouřlivé diskuze kolem kampaní Sad Puppies a Rabid Puppies,

jimž jsme se věnovali jak zde na webu, tak i v červnovém čísle časopisu XB-1 (články Jassona Sanforda a Brada R. Tor-

gersena). Snad nikdy tak nebyly výsledky cen vyhlášeny s větším napětím. Kategorie nejvíce ovlivněné tolik kritizovanými kampaněmi skončily dle očekávání a přání mnohých, budoucnost prestižních cen Hugo bude však záležet na dalších ročnících. Zde je na místě uvést, že v roce 2017 se Worldcon vrátí do Evropy, konkrétně do finských Helsinek!

ROMÁN:

Cixin Liu (překlad Ken Liu): The Three Body Problem

NOVELA:

cena nebyla udělena

NOVELETA:

Thomas Olde Heuvelt (překlad Lia Beltová):

„The Day the World Turned Upside Down“ (Lightspeed 4/2014)

POVÍDKA:

cena nebyla udělena

MIMO BELETRII:

cena nebyla udělena

KOMIKS:

Ms. Marvel, Volume 1: No Normal

FILM:

Guardians of the Galaxy, režie James Gunn

SERIÁLOVÁ EPIZODA:

Orphan Black: By Means Which Have Never Yet Been Tried, režie John Fawcett

EDITOR KRATŠÍCH PRACÍ:

cena nebyla udělena

EDITOR KNIH:

cena nebyla udělena

UMĚLEC

Julie Dillonová

SEMIPOZIN:

Lightspeed Magazine, editoři John Joseph Adams ad.

CENA JOHNA W. CAMPBELLA Wesley Chu

víc informací na <http://www.casopisxb1.cz/aktuality/ceny-hugo-2014/>

Brian Hodge

S odkazem na mistra Suna

(WITH ACKNOWLEDGEMENTS TO SUN TZU)

Jakmile lidé zjistí, co dělám, a pokud se spolu dáme do řeči, vždycky vím, co nakonec přijde. Nemůžou si pomoci. Dřív nebo později se prostě musí zeptat, co nejhoršího jsem viděl.

„To nechtějte vědět,“ říkám jim. „Vážně. Nechtějte to vědět.“

Možná jim to budu muset jednou dvakrát zopakovat, ale tím se to skoro pokaždé vyřeší. Jako by si tou dobou už začali všimnout signálů, které vysílám. Že mi třeba ani náhodou nezačnou cukat koutky, jak by tomu bylo, kdybych je chtěl nutit, aby se mého líčení doprošovali. Nebo mého hlasu. V průběhu let hodně utrpěl působením cigaret a alkoholu, až do té míry, že mi kdysi někdo řekl, že mu můj hlas připomíná hřbitov... což je příhodné, protože jsem jich prošel už tolik. Takových, u kterých nejsou žádné brány.

Ať na tom má zásluhu cokoliv, tihle lidé se nakonec zdají být přesvědčeni: možná opravdu *nechtějí* vědět, co nejhoršího jsem kdy viděl.

Nejsem si jistý, zda bych jim vůbec dokázal poskytnout upřímnou odpověď. Nejspíš jsem všechno vytěsnil tak důkladně, že by ji na světlo boží dokázal vytáhnout jen hypnotizér.

„To si děláte legraci, že?“ mohl by se někdo zeptat, kdybych mu dal šanci dostat se až takhle daleko. „Proč by bylo třeba hypnotizéra, když máte fotky? Ať to bylo cokoliv, dělal jste fotky, ne?“

Ne, do prdele. Kdo by je vydal? Nejsem pornograf. A s typem lidí, kteří by o ně *stáli*, bych se nechtěl nikdy setkat. Stejně jako bych si je nikdy nepořizoval jen sám pro sebe.

A když lidé zjistí, na jaká místa se vydávám, často se ptají, jak to tam je doopravdy. Protože chápou, že bez ohledu na to, jak důkladně můžou fotografie a film zdokumentovat válku, bez ohledu na to, jaké kontrasty surovosti, poezie a úmrtí mohou přibližovat, fotografie a filmový záznam nikdy nesdělí všechno.

Někdy do sebe ani nedokážou pojmout to, co zachytí. Stále si vzpomínám na modročerné noční nebe nad kuvajtskými a iráckými pouštěmi během války v Zálivu. Jelikož byla krajina tak plochá a beztvárná, obloha vytlačovala obzor co nejniž a po setmění ji naplňovala taková hvězdná hlubina, že když jste do ní vestoje dlouho hleděli, měli jste pocit, že ztrácíte kontakt s půdou pod nohama. Žádná fotografie, kterou jsem v takových chvílích pořídil, nedokázala ani zdaleka postihnout nezměrnost irácké noci.

Může pak nějaká fotografie alespoň náznakem postihnout symfonii zkázy, kterou představuje město Baghrada?

Nejspíš ne, ačkoliv se jimi stejně probírám a snažím se představit si jejich osud, jak se budou vyjímat na stránkách *National Geographic*.

Vidím pouze jejich nedokonalosti. Bez ohledu na to, kolik utrpení vyjadřují ty zbídačené oči a rozvaliny, bez ohledu na to, kolik empatie probudí, bez ohledu na to, jak rychle běžíte pro šekovou knížku, abyste poslali příspěvek na uprchlíky, přesto... pro mě je to teď jen povrch. Jen barva a papír.

Protože pokud Baghrada není místo toho nejhoršího, co jsem kdy viděl, je to místo toho nejhoršího, co jsem se kdy dozvěděl.

* * *

Přijeli jsme koncem září, kdy dny byly ještě teplé, ale navečer

už bylo chladno. Z různých končin světa jsme se předtím slétli do Budapešti, pak jsme si narychlo zajistili cestovní doklady a překročili hranici – spíše jsme se přes ni nechali propašovat, když jsme zaplatili soucitným místním lidem, aby nám pomohli dostat se na území, aniž bychom k sobě přitáhli pozornost. Masové vraždění takhle funguje od nástupu masových médií: ta strana, která se dopouští největších zvěstev, nechce, aby se o tom zbytek světa dozvěděl.

Bylo nás pět, a spojovala nás vzájemná podpora a výhodnost společného postupu; bylo to spojení známých, přátel, vzniklé i ze sporadicky propletených osudů, které sahalo až nějakých dvacet let do minulosti. Doolan a já jsme se znali nejdéle; oba jsme se ještě jako mladí a lehkomyšlní odvážlivci setkali v pákistánském Pešávaru v době, kdy Sověti okupovali Afghánistán. On vůbec poprvé vytáhl paty z Austrálie a společně jsme přebývali v pokoji v hotelu Khyber, jednohvězdičkové zavšivené díře, která sloužila jako základní tábor pro zahraniční novináře před přesunem do válečné zóny. Protože jsme měli oba světlé vlasy i pleť, poslední noc v hotelu jsme si nabarvili vlasy a vousy a dokonce i pokožku, abychom co nejvíc připomínali místní, protože Rusové vypsalí odměnu za hlavy válečných korespondentů. Následujícího rána jsme s Doolanem zapomněli na kocovinu a vydali se přes hranici, abychom se spojili s mudžáhidskými povstalci a sledovali postup jejich tažení v Pandžšírském údolí.

Teď tu byli ještě Barnettovi, Lily a Geoff, nezávislí filmaři z Londýna, kteří dělali na spoustě zakázek pro BBC. Doolan je poznal dřív, několik let poté, co se seznámil se mnou, narazil na ně ještě jako na novomanžele, když v polovině osmdesátých let trávil líbanky v Salvadoru.

Midori jsme znali nejkratší dobu. Já jsem se s ní seznámil před několika lety na kmenových jatkách ve Rwandě. Už jsem znal její fotografie, takže to pro mě bylo, jako bych se setkával s celebritou, ačkoliv mě nakonec u této drobné ženy nejvíc ohromila její klidná odvaha. Neobdivoval jsem jen to, jak se hnala na místa, z nichž všichni ostatní prchali – to jsme dělali všichni –, ale hlavně kolik kuráže v sobě musela najít, aby vedla život tak zásadně odlišný od toho, co od ní očekávala její rodina a kultura v Ósace.

Do Baghrady nás dopravila dvě nákladní auta, relikvie staré desítky let, a už cestou jsme pořizovali snímky. Občas jsme objevili pozůstatky přepadených konvojů, jimiž byla poseta jinak mírumilovná krajina, ten druh nákladních veteránů a dalších vojenských strojů, na které obvykle narazíte ve Východní Evropě. Z většiny zbyly jen vypálené kostry, obsazené cáry hadrů, příznaků kdysi lidských bytostí, nyní už prakticky nezpůsobitelných k pohřbení, vystavených neustávajícímu ohryzávání ze strany hladových zvířat. Z některých v té době zbývaly pouhé špinavé kostry s klouby rozdrčenými explozemi nebo náporom mrchožroutů.

Všichni jsme takových výjevů viděli už spousty, takže jsme se s nimi nijak zvlášť nezdržovali, byť se zdálo, že u řidičů ještě vyvolávají určitou nervozitu. Tito podsadití vousatí muži, kteří nám nosili jídlo zabalené v kusech látky, si často pokradmu a zkoumavě prohlíželi živé ploty a řady stromů, přemýšleli, zda se v nich neskrývá nějaká hrozba. U nás v Americe by pracovali v továrnách, elektrárnách, řídili by autobusy. Tady podstupovali riziko za částky, které jim měly zajistit, že za nadcházející zimy užijí rodinu.

Samozřejmě že jsme fotili i je.

Domníval jsem se, že jsme v přiměřeném bezpečí. Silnice do Baghrady se dvě stě kilometrů táhla územím kontrolovaným povstaleckou armádou, která se vzbouřila proti Codrescuově režimu. Ale čím víc jsme se blížili k městu, tím méně se zdálo, že na tom záleží. Měli jsme pocit, jako bychom vjížděli do jakési ohromné mrtvoly, a i když nám neubližovalo to, co ji přímo zabilo, nakonec nás měl stejně dostihnout všeobecný rozklad.

„Zamysleli jste se někdy nad tím, proč některá místa na tyhle záležitosti působí jako magnet?“ zeptal se Doolan.

Zjevně nezanedbal přípravu. Věděl, co a jak.

Baghrada, která se rozprostírala mezi řekou a horami s rudnými doly, měla už tisíc let strategický nebo ekonomický význam pro generace nájezdníků. V průběhu času ji napadli Mongolové, Ostrogóti, Sasové, osmanští Turci, Francouzi, Srbové, Němci, Rusové a nejspíš i další vojska, na něž historie už zapomněla. Před třiceti lety se tu dokonce našly doklady o vikingském osídlení, ačkoliv podle všech indicií město prosperovalo v míru. O Baghradu vždycky někdo stál. Je to město s tisíciletými jizvami, a když jsme se k němu přiblížili, spatřili jsme, že jeho rány byly opět obnaženy.

V době míru se počet obyvatel blížil ke čtvrt milionu, teď však mělo nějakou dobu trvat, než někdo vypočítá, jak hodně se snížil. Z dálky se zdálo, že v něm žije pouze kouř. Líné sloupce stoupaly do oblohy nebo se rozlévaly na pozadí vrcholků dosud stojících věží, nanuly za palbou, která vyhnala Codrescuovy vojáky na ústup. Požáry pod sutinami mohly hořet celé měsíce, což bylo pro nadcházející zimu dvousečné pozhánání; ti nejchudší z chudých si budou ochotni začernit plíce za výsadu choulit se u nahřátých hromad cihel.

Projeli jsme dvěma kontrolními stanovišti – jednou zdarma, podruhé už jsme si další postup museli zajistit pomocí úplatku, který jsme předali ošuntělým mužům ve vlněných vestách, provizorní venkovské uniformě vzbouřeneckých milicí. Většina jejich příslušníků byla vyzbrojena v Rusku vyrobenými kalašnikovými, které s nestydatou nenuceností nosili hozené přes rameno.

Čím hlouběji jsme byli v Baghradě, tím více byly vidět její kosti. Budovy vystavěné porůznu v průběhu několika staletí byly teď odstřelovány bez výjimky, hroutily se jim boční nebo zadní strany a z trosek vyčnívaly dubové trámy a ocelové traverzy. Ve zničených skořepinách dosud žili lidé, alespoň v těch stabilnějších budovách, kde první, druhá a třetí patra připomínala plošiny, pódia, na nichž přecházkově modlící se a doufající rodiny, jejichž každodenní život se proměnil v obývání dioram muzejních exponátů.

Někdy se až stydím přiznat, že ve zkáze jsem vždycky nacházel groteskní krásu. Sežehnuté krajiny a mrtvá pole a města, která se bezvládně svíjejí blok za zdemolovaným blokem, všechno to jsou umělecká díla v duchu toho, co je opakem pokroku.

A přesto i uprostřed tohoto všeho pokračuje život. Krása – opravdová krása – přetrvává. Tráva zelená jak v Irsku raší v ukoptěné šedi rozbitého zdiva. Nějaká neznámá ruka položila na cihly čerstvě utrženou růži, jako by jim chtěla připomenout, jak vypadá červená barva. Stařík, jedno oko zastřené mléčně modrým zákalem, přijímá tabákem zažloutlými prsty dar v podobě sendviče a trhá ho na dvě poloviny, aby se podělil se svým psem, kterému zkormouceně visí ocas k zemi.

Čočka všechno vidí, nic nesoudí, jen schvaluje.

Prvního dne stvoření, podle jednoho velmi starého příběhu, Bůh oddělil tmou od světla a světlo označil za dobré.

Z této rané fáze experimentu není zaznamenán žádný hod-

notový soud o charakteru tmy, ačkoliv se zdá, že krátce nato získala poněkud špatnou pověst.

Ale přinejmenším fotografové jsou za tento čin od té doby vděční.

Jakmile jsme si uložili věci do hotelových pokojů – přičemž, jak zavtipkoval Doolan, se člověku musí vybavit příjemné vzpomínky na Khyber –, zamířili jsme v plném počtu pěti osob na střechu. Bylo to něco, co jsme dělali jaksi přirozeně. Za války všichni hledají vyvýšená místa.

Z oné vyhlídky, pod večerní oblohou šedou jako břidlice, jsme se rozhlíželi po tom, co v Baghradě zbylo po posledním útoku. Shlíželi jsme na nedaleké ulice a vzdálené silnice a rozptýlené známky života. I na smrt. Smrt na těchto místech jen tak nekráčí – smrt pyšně pochoduje. Viděli jsme dělníky, jak na provizorních vozících odvázejí tři těla exhumovaná ze sutin; odjinud se linul neutěšitelný nárek nespátržené truchlící ženy, který nakonec přehlušilo vzdálené rachocení rotoru vrtulníku a staccatový štěkot střelby z malých ručních zbraní.

A Bůh nám všem pomáhej, protože ať jsme byli utahaní, při těch zvucích jsme ožili. Chtěli jsme tam být.

Barnettovi už natáčeli; Geoff si přidržoval kameru na rameni a Lily záběry doprovázela spontánním komentářem. Před kamerou vždycky dokázala vypadat dobře, i když za sebou měla dvě stě kilometrů po drsných cestách. A když jsem je tak sledoval, myslím, že jsem pociťoval určitou závist.

Nakonec oba, společně s Doolanem, odešli dolů a zanechali mě o samotě s Midori.

„Proč se s ní neoženíš?“ zeptal se mě Doolan v Budapešti, než přistálo její letadlo. „Teď už je to nejspíš jediný člověk na zemi, který by s tebou dokázal žít. A naopak.“

„Není to proto, že bych se neptal,“ řekl jsem mu.

„Co tím chceš říct?“ opáčil. „Paní ti šlo vždycky snadno.“

To byla pravda. V průběhu uplynulých dvaceti let mi už řekly ano tři jiné ženy. Všechny pak ale nakonec požádaly, abych na to zapomněl. Nic proti nim. Bylo zřejmé, v čem spočívá potíže. Nešlo ani tak o nebezpečí – za celou svou kariéru jsem byl zraněn pouze jednou, přestože o menší vlasek už jsem vyváznout ani nemohl. Kus ruského šrapnelu mi odsekl část masa ze zátylku. Kdyby letěl pod jiným úhlem, mohl mi přetnout obratle a míchu.

Ne, mé manželské nezdary pramenily z toho, že jsem se odsoudil k neklidnému životu, ať jsem se probouzel kdekoliv. Vždycky když jsem byl doma, toužil jsem se vypravit do terénu. Ale jakmile jsem se tam dostal, po tom, co jsem nechal doma, ať to byl člověk nebo cokoliv, se mi začalo stýskat tak palčivě, že bych to přirovnal k bolesti zubů. Ať jsem se neustále hnal za kdovíjakým štěstím, připadalo mi, jako bych se vůči němu ustavičně nacházel přesně na protilehlé straně kruhu.

Takže nás nechali o samotě, Midori a mě. Protože v tak stísněném prostředí před nikým nemůžete utajit nic zásadního.

Objímali jsme se na hodně zvláštních místech. Střecha v Baghradě a kouř z asi deseti vzdálených požárů pro nás byly stejně běžné, jako je pro jiné třeba park. Nakonec jsme se vždycky oba vydali svou cestou. I když jsem stále snil o tom, že jednoho dne nám bude stačit třeba i jedno okno a neměnící se výhled.

„Ještě jsem ti to neřekla, ale v den útoku na Dvojčata jsem byla v San Francisku.“

„Měla jsi mi zavolat.“ Protože Midori ještě neviděla, kde žiju v Seattlu. Stejně jako jsem já ještě neviděl její byt v Tokiu.

„Měla jsem to v plánu. Ale pak došlo k útoku a taky jsem si uvědomila, že oba brzy poletíme do Afghánistánu. A že tam to bude tak nějak reálnější.“

Věděl jsem, co mi ve skutečnosti sděluje: že ani jeden z nás by si neužil přítomnosti toho druhého, když jsme si oba uvědomovali, k jakému druhu války se schyluje.

Ukázala na jeden z nejbližších sloupů kouře a prstem ho sledovala, jak stoupá k obloze.

„Po útoku všechny ty laciné noviny, co jich je dvanáct do tuctu, otiskovaly na titulkách fotky hořících mrakodrapů. Ale oblaka dýmu někdy upravovaly tak, že se v nich rýsovaly ďábelské tváře. Tehdy jsem to považovala za bezostyšné výmysly. Ale možná, že v tom nakonec byl i kus pravdy.“

„Myslel jsem, že šintoisté na ďábla nevěří.“

„Svět je větší než šintó. A já nevím, čemu mám věřit.“

Přikývl jsem, protože byly chvíle, kdy jsem se cítil stejně, kdy jsem se procházel po krvi zalitých ulicích nebo bojištích a s bolestnou palčivostí jsem si uvědomoval, že jsem na místě, kde není nic, co by alespoň vzdáleně připomínalo Boha. Místo něj tam zelo prázdno.

Vzácnější, ale ještě horší, byly chvíle, kdy se zdálo, že zmizelo i to prázdno, protože ho naplnilo něco jiného, po čem zbylo úporné reziduum strašlivého smyslu. Byly chvíle, kdy jsem se soustředil na vraždění s jedním okem upínajícím se k pravdě a druhým k estetickému vyznění, a měl jsem pocit, jako by mi něco nakukovalo přes rameno a pohlíželo na stejný výjev tak, jak se někdy dívá zedník, když poodstoupí, aby si z větší vzdálenosti prohlédl vzorek zdi.

Uslyšel jsem cvaknutí uzávěrky a vrátil se do současnosti. Všiml jsem si, že Midori mě právě vyfotografovala. Vždycky jsem měl problém jí říct, aby to nedělala, protože jsem měl dojem, že to přináší smůlu. Ale stejně by mě neposlouchala. Válka má pro ni všemožné tváře. A ona pro mě byla vždycky takovou malou přírodní silou s hustou kšticí lesklých černých vlasů, ve svém odhodlání neochvějná jako skála a nepostižitelného věku, jak už tomu u Asiatických bývá.

Myslím, že srdce by snáze odevzdala uprchlíkům, a ti to

možná cítili, i když nerozuměli jedinému slovu jejího jazyka. V jedné zemi za druhou se na Midori dívali s takovou bezelstností a touhou, že se zdálo, jako by před ní obnažovali ty nejzmučenější oblasti své duše, a ona se jim za to odvděčovala tím, že jejich trýzeň ukazovala zbytku světa. Uměla se zadívat do očí a odhalit v nich celou minulost.

„Na cos teď myslel?“ zeptala se, když sklopila fotoaparát. „Byl jsi někde daleko.“

„Už jsem zapomněl.“

„A teď jsi tady zpátky se mnou, ale lžeš.“

„Když jsem vyrůstal, měl jsem spoustu knížek o druhé světové válce,“ řekl jsem jí, protože jsem jí musel něco poskytnout. „Vlastně jsem si v nich ani moc nečetl, maximálně tak popisky pod fotografiemi. Všichni si vždycky pamatují slavné snímky, které obtočí samy o sobě, jako třeba vztyčování vlajky na Iwodžimě. Ale mě to stále nejvíce táhlo k fotkám, které působí jako ustrnutí v běhu žití, jako výřezy z plynoucího příběhu. Díval jsem se třeba na fotku chlapíka, jak vyskakuje z jámy nebo utíká sehnutý do úkrytu, a napadalo mě: ‚Jak dlouho pak tenhle chlapík ještě žil? Dostal se vůbec domů?‘

Nikdy nezapomenu na snímek dvou německých vojáků. Nebylo to nic akčního, jen se dívali do objektivu. Muselo to být ke konci války, protože jeden z nich byl v podstatě ještě kluk. Tehdy jsem o těch věcech ještě nevěděl tolik, abych si uvědomil, že už verbovali i takhle mladé chlapce. Měl neuvěřitelně hladkou tvář a byla mu strašně velká helma. Působila na něm jako klobouk na třeni houby. Ale ten druhý muž... stačilo se na něj podívat a bylo ti jasné, že v tom jede už od devětatřicátého. Potřeboval se oholit a díval se očima tisíciletého člověka. Přemýšlel jsem, co asi tak viděl, že tak vypadá. Takže... myslím, že jsem před chvílí uvažoval... že už to vím. To je všechno.“

Ta válka mě stále měla ve své moci, způsobem jako žádná jiná. Zvláště německá strana. Nikdy jsem neměl pocit, že jsem

ji zcela pochopil, nebo že se vůbec pochopit dá, ale nemám na mysli faktory, jako je roztrpčení z podmínek Versailleské smlouvy. Stále mi nejde na rozum, co mohlo natolik pohltnout celý národ a jeho vladaře, že je to s tak nemilosrdnou efektivitou připravilo na válku. Celá společnost, odshora dolů, se zmobilizovala k ničení, likvidaci a dobývání; ano, někteří lidé vůči tomu byli imunní, ale bylo jich jen pár. Vždycky mě děsilo, že jedna země, a tak malá, když ji vnímáte v kontextu mapy nebo celé zeměkoule, mohla obsadit své sousedy a upřít pozornost i na zbytek světa a posléze chrlit lidské i materiální prostředky a vybuchovat jako sopka, dokud se sama zevnitř nevyčerpalá.

A žasnou nad tím, jak poražení muži, kteří nemohli být všichni do jednoho zlí, dokázali odevzdat zbraně, udělat čelem vzad a odejít zpátky domů, aby prožili zbytek života v míru, jako by si prošli jen nějakou navýsost hroznou noční můrou.

Nikdy více, říkají vítězové, zavazují se k bdělosti a myslí to vážně, celou svou podstatou. Ale všichni nakonec umřou, a dobré úmysly jako dědictví za moc nestojí.

Takže mě někdy děsí, že pokud mohlo něco jako nacistické Německo vzniknout jednou, mohlo by se někde objevit znovu.

Něco takového občas utrousím nahlas a lidé si obvykle jen odfrknou. *Čeho se bojíš? Vždyť žiješ v jediné supervelmoci, která tu ještě zbyla.* Mně to ani zdaleka nepřipadá tak uklidňující, jak to oni myslí.

S Midori jsme vydrželi na střeše i po soumraku, když se tma slila s horami a ulicemi, a maličká zákoutí zničeného města pod námi začala žhnout neuhašenými ohni.

„Kdybych při práci umřela a ty bys byl u toho,“ zeptala se mě ještě, „vyfotil bys mě?“

„Nevím.“ Opravdu bych dokázal být tak chladnokrevný? Cizí lidé byli jedna věc, ale Midori? Jen při pomýšlení na něco takového mě píchlo u srdce. „Ty bys chtěla?“

„O to tě právě žádám,“ odpověděla, protože jsem ji opět nepochopil. „Udělal bys mi, prosím, fotku?“

* * *

Někdy se zamýšlím nad bitvami a jejich důsledky, které nikdy neuvidím, které ani nikdy vidět nemohu, protože je vytlačil čas a technika.

Uvažuji o blízkosti, již je třeba pro boj s meči a válečnými sekerami, s kyji a bojovými kladivy, kdy si opravdu musíte počkat, až uvidíte bělma jejich očí. A rudou barvu jejich zranění. Přemýšlím o surovosti a tělesných újmách, které se chápou snáze než u dvoutunových bomb, ale které jsou taky děsivější, protože se všechno omezuje na svaly: končetiny nasekané na kulatinu a třísky, tváře a hrudi rozdrčené na kaši, hlavy odřaté z ramen.

Jak pestrobarevná musela být dávná bojiště, ty rozlehlé hostiny pro vrány a vlky. Nejen krev, ale i lesklé zbroje a barvy použité na křiklavé hrdé praporce, pod nimiž se bojovalo a umíralo.

A ten halas, ta pompa. Kakofonie dunících bubnů a dud a obrovských burácejících rohů. Válka jako divadelní představení. Bojovníkům muselo připadat strašlivě povznášející, když se proti sobě hnali s tím nejdivočejším řevem na rtech.

Minimálně do okamžiku, kdy se mohli nanejdvůž plazit.

* * *

Během následujících dní jsme navazovali kontakty, rozvíjeli vztahy s místními, aby pro nás pracovali jako průvodci, řidiči, tlumočníci. V několika případech se nám podařilo proniknout k miličním důstojníkům a za pokračujících vojenských akcí

jsme s nimi plánovali výpravy. Geoff a Lily natočili rozhovor s velitelem, který v Baghradě vyhlásil stanné právo a který na první pohled vypadal poměrně bezstarostně, ačkoliv jsem na základě zkušeností věděl, že se s mimořádnou úzkostí zabývá možnostmi protiútoku Codrescuovy armády.

Byli jsme ve městě už skoro týden, když jsem obdržel pozvání na policejní stanici, do odpudivé šedé budovy, která nyní plnila funkci vojenského velitelství, a jak jsem se dozvěděl, také zadržovací vazby pro vězně, kteří jsou považováni za důležitější než obyčejní vojáci. Nyní tam jednoho takového drželi, raněného plukovníka Codrescuovy armády, která ho ve městě zanechala při ústupu a který byl přede dvěma dny zadržen při pokusu uprchnout přes hranici v místech, kde jsme ji my sami překonali při vstupu do země.

„Myslím, že byste rád využil příležitosti vyslechnout si i jeho pohled na věc,“ řekl mi Danis, nadporučík, k němuž jsem cítil jisté sympatie a jenž mluvil natolik dobře anglicky, aby nám dělal prostředníka, když nás omezovala jazyková bariéra. „Samo-zřejmě že lže. Když je chytíte, lžou všichni.“

Zavedli mě do jeho cely a Danis se mnou zůstal, aby tlumočil. Při našem příchodu se plukovník ztěžka zvedl do sedu na dřevěném kavalci přišroubovaném ke stěně a přitom od něj odběhl nějaký stín. Hrál si s krysou. Nebo se ji možná chystal zabít, aby ji snědl.

V té chvíli už nevypadal nijak okázale, místo uniformy měl na sobě jen špatně padnoucí civilní oblečení. Levou ruku měl zavěšenou v pásce; poté, co mu loket roztržila kulka, ji měl nepoužitelnou. Na těle se mu skvělo několik modřin, některé čerstvé, a vypadal by statnější, jenže po dvou třech týdnech omezených dávek jídla měl jakoby prověšenou kůži. Setkat se s ním jsem teď mohl jenom proto, že ostatní už skončili s jeho výslechem, dva dny ho ždíмали jako houbu, až to, co z něj zůstalo, bylo způsobilé snášet pouze monotónní zajetí.

Vzal jsem do ruky fotoaparát, pak jsem si ale pomyslel, že ne, ještě nenastala vhodná doba. Chtěl jsem, aby se uvolnil natolik, že ho opět opanuje vzdorovitá arogance. Chtěl jsem získat portrét muže přesvědčeného, že ho zadržují lidé, jimž v žilách koluje podřadnější krev. Teď se mu však ve tváři zračil vyložený zmatený výraz, jako by měl dojem, že by mě měl znát.

Danis službukonajícímu dozorcí řekl, aby nechal otevřené dveře cely. Od plukovníka jsme se prakticky neměli čeho obávat, ale přesto mu vzbouřenci preventivně připoutali zdravou ruku k zápěstí té raněné. Dostali jsme stoličky, abychom mohli sedět dostatečně blízko na normální rozhovor. Zapnul jsem malý diktafon se zabudovaným kondenzátorovým mikrofonom a zkusil jsem položit několik otázek, které Danis řádně přetlumočil. Odpovědi, kterých se mi dostalo, sotva stály za vynaložený dech – byla to jen hrstka slov pronesených bez jakékoliv přesvědčivosti.

Nakonec plukovník Danisovi něco zamumlal a ten se zatvářil rozpačitě, že musí být tak neomalený a otázku mi překládat.

„Teď říká... říká, že ho nudíte. Ptá se, jestli nemáte na práci něco lepšího než debatovat o politice, strategiích a manévrech.“

„Zeptejte se ho, co by ho teda dokázalo zaujmout.“

Danis vězni otázku přetlumočil a plukovník se při jeho slovech narovnal u stěny. Letmo se na mě usmál, potom se začal rozhlížet po cele, zatímco z tváře s povislými lícemi jako žába vystrčil jazyk, aby si olízl rty, a upřel pohled na malé zamřížované okno kousek od stropu. Neměl odsud výhled, ale měl čerstvý vzduch.

„Baghrada byla vždycky krásné město, že?“ pronesl plukovník prostřednictvím Danise. „Myslím, že teď je ještě krásnější. Ptáte se, proč si to myslím? Jestli si přejete, té otázky vás ušetřím.“

Trpělivě a sebevědomě čekal, protože věděl, že přikývnu.